

کاربرد قواعد فقهی در روابط مالی زوجین با رویکردی بر آراء امام خمینی (رحمته الله علیه)

تألیف:

دکتر زهرا لامع

(عضو هیئت علمی دانشکده رفاه)

www.ketab.ir

سرشناسه: لامع، زهرا، ۱۳۴۸-

عنوان و نام پدیدآور: کاربرد قواعد فقهی در روابط مالی زوجین با رویکردی بر آراء امام خمینی (ره)

تالیف زهرا لامع

مشخصات نشر: تهران: دانشکده غیردولتی - غیر انتفاعی رفاه، انتشارات، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۲۶۸ ص

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۰۳۲-۵-۶

موضوع: خمینی، روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۹ - ۱۳۶۸. دیدگاه درباره اموال زوجین (فقه)

موضوع: Khomeyni, Ruhollah, Leader and Founder of IRI -- Views on marital property (Islamic law)

موضوع: اموال زوجین (فقه)

Marital property (Islamic law) موضوع:

موضوع: عسر و حرج -- ایران

Distress (Law) -- Iran موضوع:

موضوع: زناشویی (فقه)

Marriage (Islamic law) موضوع:

موضوع: زناشویی -- قوانین و مقررات -- ایران

Marriage law - Iran موضوع:

نشر افزوده: دانشکده غیردولتی-غیرانتفاعی رفاه

رده بندی کنگره: BP۱۹۸۶

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۷۹

رده کتاب‌شناسی ملی: ۶۲۲۰۷۱۶

انتشارات دانشکده غیردولتی غیرانتفاعی رفاه

عنوان کتاب: کاربرد قواعد فقهی در روابط مالی زوجین با رویکردی بر آراء امام خمینی (ره)

مؤلف: دکتر زهرا لامع

ناشر: دانشکده غیردولتی - غیرانتفاعی رفاه

نوبت و سال انتشار: اول / ۱۳۹۹

شمارگان: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۳۴۰۰۰ تومان

حروفچینی، آماده‌سازی، صفحه‌آرایی: دانشکده غیردولتی - غیرانتفاعی رفاه

طراح جلد: حدیثه سادات حسینیان

لیتوگرافی و چاپ: نشر سپیدان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۰۳۲-۵-۶

نشانی: تهران - میدان بهارستان - ضلع شرقی مجلس - ابتدای خیابان مردم -

کوچه شهید نادایی‌پور - انتشارات دانشکده غیردولتی - غیرانتفاعی رفاه. تلفن: ۳۵۰۷۲۲۵۰

کلیه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

۷	فهرست مطالب
۱۳	سخن ناشر
۱۵	مقدمه

بخش اول

کاربرد قاعده «المؤمنون» در روابط مالی زوجین

۱۹	مقدمه
۲۱	فصل اول: ماهیت و اعتبار قاعده «المؤمنون عند شروطهم»
۲۱	۱. مفهوم قاعده
۲۱	۱-۱. معنای لغوی
۲۲	۲-۱. معنای اصطلاحی
۲۵	۲. ادله اعتبار قاعده
۲۵	۲-۱. قرآن
۲۷	۲-۲. روایات
۲۸	۳-۲. سیره عقلا
۳۱	فصل دوم: شرایط و آثار جریان قاعده «المؤمنون عند شروطهم»
۳۱	۱. شرایط جریان قاعده
۳۲	۱-۱. شرط باید مقدور باشد
۳۶	۲-۱. شرط باید به خودی خود جایز باشد

- ۳۷-۱. شرط باید عقلایی باشد ۳۷
- ۳۹-۱. شرط نباید مخالف کتاب و سنت باشد ۳۹
- ۴۵-۱. شرط نباید با مقتضای عقد منافات داشته باشد ۴۵
- ۴۹-۱. شرط نباید مجهول باشد بهگونه‌ای که موجب غرر شود ۴۹
- ۵۱-۱. شرط نباید مستلزم محال باشد ۵۱
- ۵۲-۱. شرط باید در ضمن یک عقد باشد ۵۲
- ۵۶-۱. شرط باید منجز باشد ۵۶
- ۶۰-۱. نگاه بر آثار شرط ۶۰
- ۶۰-۱-۲. احکام و آثار شرط در عقود که تنها جنبه معاوضه دارند ۶۰
- ۶۱-۱-۲. شرط در فسخ ۶۱
- ۶۱-۲-۱. شرط فعلی ۶۱
- ۶۲-۱. وجوب اقدام به تحقق شرط از سوی مشروطعلیه ۶۲
- ۶۲-۲. جواز اجبار مشروطعلیه با انضمام شرط ۶۲
- ۶۵-۱. سوم: تحقق خیار فسخ برای مشروطله ۶۵
- ۶۶-۱-۲. شرط نتیجه ۶۶
- ۶۸-۱-۲. احکام و آثار شرط در عقود که صرفاً معارض نیستند ۶۸
- ۶۸-۲-۱. عدم جریان حق فسخ در صورت تخلف از شرط ۶۸
- ۶۹-۱. اول: استدلال حقوقدانان ۶۹
- ۶۹-۲. دوم: استدلال فقها ۶۹
- ۷۰-۱-۲. ضمانت اجرای شرط ضمن عقد ۷۰
- ۷۰-۲. اول: اجبار مشروطعلیه بر اجرای شرط ۷۰
- ۷۱-۱. دوم: ضمیمه نمودن شرط مورد نظر به شرط وکالت در طلاق ۷۱
- ۷۱-۲. سوم: پایبندی به شرط و اجرای آن توسط زوجه برخلاف نظر زوج ۷۱
- ۷۳- فصل سوم: کاربرد قاعده در روابط مالی زوجین ۷۳**
- ۷۳-۱. کاربرد قاعده در شروط راجع به نفقه ۷۳
- ۷۴-۱. کاربرد قاعده در شرط مسکن ۷۴

۷۵	۱-۱-۱. بررسی فقهی
۷۷	۲-۱-۱. بررسی حقوقی
۸۰	۲-۱. کاربرد قاعده در شرط تعیین نفقه
۸۰	۱-۲-۱. بررسی فقهی
۸۲	۲-۲-۱. بررسی حقوقی
۸۵	۳-۱. کاربرد قاعده در شرط تنصیف اموال
۸۵	۱-۳-۱. بررسی فقهی
۸۶	۲-۳-۱. بررسی حقوقی
۹۰	۱. کاربرد قاعده در شروط راجع به مهر
۹۰	۲. شرط تیار در مهر
۹۰	۱-۲-۱. بررسی فقهی
۹۳	۲-۱-۲. بررسی حقوقی
۹۴	۲-۲. شرط استانت مصله
۹۴	۱-۲-۲. بررسی فقهی
۹۶	۲-۲-۲. بررسی حقوقی
۹۸	۳-۲. حق حبس
۹۹	۱-۳-۲. بررسی فقهی
۱۰۸	۲-۳-۲. بررسی حقوقی

بخش دوم

ماهیت قاعده «نفی عسرو حرج» و کاربرد آن در روابط زوجه و حین

۱۱۳	مقدمه
۱۱۵	فصل اول: ماهیت و اعتبار قاعده «نفی عسرو حرج»
۱۱۵	۱. معرفی قاعده
۱۱۵	۱-۱. معنای لغوی
۱۱۵	۱-۱-۱. کلمه «عسر»
۱۱۶	۲-۱-۱. کلمه «حرج»

- ۱۱۷ ۲-۱. معنای اصطلاحی
- ۱۱۸ ۲. ادله اعتبار قاعده
- ۱۱۸ ۲-۱. قرآن
- ۱۲۳ ۲-۲. سنت
- ۱۲۶ ۲-۳. اجماع
- ۱۲۷ ۲-۴. دلیل عقلی
- ۱۲۹ ۳. شرایط جریان قاعده
- ۱۲۹ ۲-۱. عسر و حرج شخصی ملاک است
- ۱۳۳ ۳-۱. معارضات تشخیص موقعیت حرجی
- ۱۳۳ ۳-۲-۱. ترتیب عسر و حرج
- ۱۳۷ ۳-۲-۲. شدائد مادی و شدائد معنوی
- ۱۴۰ ۳-۳. نظریه عزیمت
- فصل دوم: کاربرد قاعده نفی عسر و حرج در روابط مالی زوجین .. ۱۴۹**
- ۱۴۹ ۱. عسر و حرج در پرداخت مهریه
- ۱۵۰ ۱-۱. بررسی جنبه اخلاقی و تکلیفی عداً بین
- ۱۵۱ ۱-۱-۱. عدم قصد پرداخت مهر با وجود تمسک به
- ۱۵۴ ۱-۱-۲. تعهد به دینی که اداء آن برای متعهد مقدم است
- ۱۵۵ ۱-۱-۳. آثار و برکات قصد اداء دین
- ۱۵۷ ۲-۱. بررسی حق مطالبه مهر از معسر
- ۱۵۹ ۳-۱. طرق اثبات اعسار
- ۱۶۰ ۱-۳-۱. بررسی فقهی
- ۱۶۴ ۲-۳-۱. بررسی حقوقی
- ۱۶۷ ۴-۱. احکام مدیون مدعی اعسار
- ۱۶۸ ۱-۴-۱. مشروعیت حبس مدیون
- ۱۷۶ ۲-۴-۱. فروش اموال مدیون
- ۱۸۱ ۳-۴-۱. اجبار مدیون به کار

۱۸۵	۴-۴-۱. پرداخت دین از محل وجوهات شرعی.....
۱۸۹	۲. نقش قاعده «نفی عسر و حرج» در نفقه.....
۱۹۰	۲-۱. اعتبار شرط کفایت عرفی در عقد ازدواج.....
۱۹۶	۲-۲. حقوق و وظایف زوجین در قبال نفقه.....
۱۹۷	۲-۲-۱. نشوز مرد.....
۲۰۲	۲-۲-۲. اعسار در پرداخت نفقه.....

بخش سوم

مباحث قاعده «بطلان کل عقد بتعذر الوفاء بمضمونه»

و کاربرد آن در مهریه

۲۰۷	مقدمه.....
۲۱۱	فصل اول: مفهوم قاعده بطلان کل عقد بتعذر الوفاء بمضمونه».....
۲۱۱	۱. معانی واژه‌ها.....
۲۱۴	۲. معنای اجمالی قاعده.....
۲۱۷	فصل دوم: ادله اثبات قاعده بطلان کل عقد بتعذر الوفاء بمضمونه».....
۲۱۷	۱. لزوم غرر در صورت عدم قدرت بر تسلیم.....
۲۱۸	۱-۱. حدیث نهی از غرر، اعتبار و دلالت آن.....
۲۲۲	۱-۲. دیدگاه‌های فقها درباره استدلال به حدیث.....
۲۲۲	۱-۲-۱. استدلال به حدیث نفی غرر در اثبات شرط فارت بر تسلیم.....
۲۲۴	۱-۲-۲. اشتراط قدرت یا علم یا هر دو.....
۲۲۵	۱-۲-۳. قدرت بر تسلیم، شرط عوضین یا متعاقدين.....
۲۲۶	۱-۳. دیدگاه حقوق دانان.....
۲۲۶	۱-۳-۱. درباره اشتراط قدرت یا علم به آن یا هر دو.....
۲۲۷	۱-۳-۲. قدرت مطلق و قدرت نسبی.....
۲۲۹	۱-۳-۴. قدرت بر ایفاء، شرط عوضین یا متعاقدين.....
۲۲۹	۱-۳-۵. شرایط تأثیر ناتوانی در تسلیم.....

۲۳۲	۲. لزوم اجتماع تقيضين
۲۳۲	۱-۲. حديث رفع
۲۳۳	۲-۲. تقابل عدم و ملكه
۲۳۵	۳. بناء عقلا
		فصل سوم: تطبيق قاعده «بطلان كل عقد بتعذر الوفاء بمضمونه» با موضوع
۲۳۷	مرد
۲۳۷	۱. جريان غرر در عقد نكاح
۲۳۹	۲. مهر گراف و تداوم التسليم نيست
۲۴۱	نتيجه گيرى و پيشنهادها
۲۴۷	فهرست منابع اخذ شده
۲۵۹	نمايه

سخن ناشر

پس از گذشت بیش از پنجاه سال از فعالیت آموزشی مدارس رفاه با این دیدگاه که تربیت و آموزش باید فریند بوسسته و مداوم هستند و هیچ‌گاه در مقطع خاصی منقطع نمی‌شود. هیئت امنای بنیاد فرهنگی رفاه به این جمع‌بندی و نتیجه رسید که با تکیه بر تجربیات ارزنده گذشته می‌تواند سطح فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی خود را به دوره‌های عالی گسترش دهد که در این راستا با پیگیری‌های مستمر مجوز تأسیس دانشکده رفاه توسط نهادهای ذیربط صادر (سال ۱۳۸۹) و امروز دانشکده رفاه با توفیق الهی به فعالیت‌های خود در عرصه‌های آموزشی و پژوهشی مداومت می‌ورزد.

رسالت حاکم بر دانشکده رفاه پیرو رسالت بنیاد فرهنگی رفاه می‌باشد که حدود نیم قرن پیش توسط شهیدان دکتر بهشتی، دکتر باهنر، رجایی و تنی چند از مبارزان و یاران امام راحل (عج) پایه‌گذاری شد. بر این اساس دانشکده رفاه رسالت خود را «رشد علمی»، «معرفت دینی» و «تعالی اخلاقی» تعریف کرده است که سه بعد علمی، دینی و ارزش‌ها و هنجارهای اخلاقی دانشجویان را در بر می‌گیرد و در تلاش است تا بدان جامعه عمل بپوشاند. با توجه به آنکه پس از پیروزی انقلاب اسلامی فضای عمومی جامعه، دینی و اسلامی شد و به تبع شرایط حاکم بر جامعه، فضای مدارس و دانشگاه‌ها نیز تغییر کرد؛ اما برای

اصلاح مسائل فرهنگی جامعه در جهت آرمان‌های امام (ره) همواره باید تلاش نمود. شکی نیست که یکی از ارکان خانواده سالم در مرتبه نخست و جامعه سالم در مرتبه بعد، وجود بانوان شایسته مورد نظر دین مبین اسلام است. رژیم پهلوی با پیروی کورکورانه از دیدگاه‌های غربی درباره نقش و جایگاه بانوان در جامعه، ضربات سهمگینی را بر نسل‌هایی از بانوان ایرانی وارد کرد. اصلاح کاستی و برنامه‌ریزی برای آینده در خصوص بانوان به منظور تحقق جامعه آرمانی مورد نظر اسلام که زنان جایگاه و نقش اصلی خود را در آن ایفا نمایند؛ دغدغه امر بزرگ چشم‌انداز دانشکده رفاه است. در این راستا ایجاد امکان ادامه تحصیل تا آخرین سطوح عالی آموزشی در علوم مختلف برای بانوان متخصص، متعهد و متدین به عنوان تهیید رسالت اساسی دانشکده رفاه مورد توجه قرار گرفته است.

در این راستا نیز معاونت پژوهشی دانشکده رفاه با توجه به شرایط، امکانات و نیازمندی جامعه در مقطع کنونی در حوزه علوم انسانی اقداماتی را انجام داده که نتایج این دستاوردها، ارزشی تقدیم علاقمندان و دغدغه‌مندان علمی می‌گردد. هدف از این اقدامات، کاستی‌ها و اصلاح آنهاست تا از این طریق زمینه پرورش نسل جوان، علاقمند به طی این طریق نیز فراهم گردد. امید آنکه با گسترش کمی و کیفی دانشگاه‌های اسلامی در کشور و توسعه آن در افق جهانی، شاهد ظهور و بروز علم دینی و تلفیقی باشیم که راهگشای جهانیان در گذار از شرایط کنونی برای نیل به سعادت واقعی باشد. در این زمینه انتشارات دانشکده رفاه آمادگی خود را برای دریافت و انتشار کلیه آثاری که با اهداف مذکور تهیه و تدوین می‌شوند اعلام می‌دارد.

و العاقبه للمتقين

معاونت پژوهشی دانشکده